

5.สวัสดิการเด็ก

การจัดบริการในศูนย์เยาวชน (Supplementary Service)

ในการจัดบริการสวัสดิการเด็ก (Child Welfare Services) นั้น สามารถจัดทำได้ 3 ประเภท คือ (1) บริการที่มุ่งสนับสนุน (Supportive Services) ได้แก่บริการศูนย์สุขภาพจิต บริการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว เป็นต้น (2) บริการเสริม (Supplementary Services) ได้แก่ บริการศูนย์เยาวชน, บริการช่วยรักษาระดับรายได้, บริการประกันสังคม เป็นต้น (3) บริการทดแทน (Substitute Services) (ได้แก่บริการอุปการะเด็กในสถานสงเคราะห์, บริการรับฝากเด็กตามบ้าน, บริการมอบเป็นบุตรบุญธรรม เป็นต้น

งานบริการสวัสดิการเด็กในศูนย์เยาวชนซึ่งจัดเป็นส่วนหนึ่งของงานสวัสดิการเด็ก ได้เริ่มมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติ โดยจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) และฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ที่กำหนดเอาไว้ ซึ่งมุ่งที่จะช่วยเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

บริการศูนย์เยาวชนได้มีบทบาทมากยิ่งขึ้นในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากสภาพของสังคมไทยขณะนี้กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้าน ได้แก่จำนวนประชากรได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคม เกิดปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคมตามมา เช่น ความยากจน ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม ยาเสพติด การว่างงาน การหย่าร้าง ตลอดจนปัญหาเด็กกำพร้าอนาถา ขาดโอกาสในการศึกษา ตกอยู่ในสภาพทุโภชนาการ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ย่อมกระทบกระเทือนไปถึงการพัฒนาสังคม ดังนั้นจึงเป็นภาระของผู้รับผิดชอบและหน่วยงานทั้งเอกชนและรัฐบาลจะเข้าแก้ไข โดยให้บริการด้านสวัสดิการแก่เด็ก โดยร่วมกันจัดบริการศูนย์เยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นงานศูนย์เยาวชน สนามเด็กเล่น, กองस्थันทนาการ, เป็นต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขฟื้นฟูเด็กที่ประสบปัญหา ป้องกันและพัฒนาเด็ก และเยาวชนให้มีคุณภาพดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสภาพแวดล้อม ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

ในการปฏิบัติงานของศูนย์เยาวชน จำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่หลายประเภทและนักสังคมสงเคราะห์ร่วมมือกันดำเนินงานของศูนย์ เช่นผู้นำกิจกรรมค่านาฏศิลป์ ศิลปศึกษา, หัตถศึกษา, พลศึกษา เป็นต้น บริการเหล่านี้ช่วยในการแก้ไขฟื้นฟู บำรุงและพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ

การให้บริการภายในศูนย์เยาวชน ได้ใช้ประโยชน์จากวิธีการสังคมสงเคราะห์ด้วย โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา เช่นงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย, สังคมสงเคราะห์กลุ่ม เป็นต้น ศูนย์เยาวชน (Youth Centre) หรือ Teenage Centre) คือสถานที่ที่จัดให้มีการชุมนุมเยาวชน เพื่อประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกเวลาศึกษาปกติ หรือจัดการศึกษาพิเศษขึ้นสำหรับเยาวชนที่ไม่มีโอกาสเรียน โดยมีระเบียบการดำเนินงาน มีเจ้าหน้าที่คอยรับผิดชอบในอันที่จะยังให้กิจการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของศูนย์เยาวชนนั้น ๆ (วิจิตร นวลสุวรรณ, ศูนย์เยาวชนแบบต่าง ๆ พระนคร : แพรวการช่าง 2506 หน้า 6) หรือเป็นสถาบันศูนย์กลางให้เยาวชนของชาติในท้องถิ่นได้มีโอกาสพบปะใช้เวลาว่างจากการศึกษาเล่าเรียน หรือประกอบกิจการงานใด ๆ แล้วได้พักผ่อนหย่อนใจให้เป็นประโยชน์ไปในทางที่ดี เพื่อความสามัคคี เป็นมิตรต่อกัน เล่นกีฬาหาความรู้ ทำประโยชน์ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการนำเยาวชนให้ใช้ชีวิตไปในทางที่ดีงาม เพื่ออนาคตของตนเองและของชาติ (กองสันตนาการสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์เยาวชน ฉบับโรเนียว 2521, หน้า 8)

รูปแบบของศูนย์เยาวชนนี้อาจจะจัดในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้.- สนามเด็กเล่น, ศูนย์เด็กเล่น, พิพิธภัณฑ์สำหรับเด็ก, ห้องสมุดสำหรับเด็ก สวนสนุก, สโมสรเยาวชน, ค่ายเยาวชน, ศูนย์ฝึกผู้นำเยาวชน เป็นต้น

งานสังคมสงเคราะห์ในศูนย์เยาวชนได้ขยายการดำเนินงานออกไปอย่างกว้างขวาง นับแต่ปีพ.ศ. 2520 โดยนำวิธีการสังคมสงเคราะห์ทั้ง 5 วิธีมาใช้ประโยชน์ (วิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย, วิธีการสังคมสงเคราะห์กลุ่ม, วิธีการจัดองค์การชุมชนและการพัฒนาชุมชน, วิธีการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ และวิธีการวิจัยทางสังคมสงเคราะห์)

การปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในศูนย์เยาวชนอาจกล่าวได้พอสังเขป คือ

1. สัมภาษณ์เด็กและเยาวชนก่อนที่จะรับเข้ามาเป็นสมาชิกของศูนย์เยาวชน โดยซักถามประวัติ ความสนใจ และความต้องการของเยาวชน พร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ฯ ดำเนินงานอยู่ และจะจัดทำทะเบียนประวัติของสมาชิกไว้

2. ให้คำแนะนำและช่วยเหลือสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรม ตามความถนัดของแต่ละคน

3. ในการปฏิบัติงานจะให้พฤติกรรมของกลุ่มเป็นเครื่องช่วยให้สมาชิกแสดงออกซึ่งความสามารถและให้ได้รับประสบการณ์ที่ดีในการเข้าร่วมกลุ่ม

4. แก้ไขปัญหาของสมาชิกเป็นรายบุคคล เพื่อให้ช้จักหรือผ่อนคลายปัญหาบางอย่าง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกลุ่มกับสมาชิกคนอื่น โดยการไปเยี่ยมบ้าน, การสัมภาษณ์ แล้วทำบันทึกปัญหาและความช่วยเหลือเอาไว้เพื่อประโยชน์ในการติดตามผล

5. ทิศต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งของราชการและอาสาสมัคร เพื่อประโยชน์ในการขยายความช่วยเหลือแก่สมาชิก เช่น กองสังคมสงเคราะห์, ศูนย์บริการสาธารณสุข, กรมประชาสงเคราะห์, กองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน เป็นต้น

6. แนะนำการศึกษา และอาชีพแก่สมาชิกที่สนใจ

7. ให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์การทำงานของศูนย์ เพื่อความเข้าใจของชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การสนับสนุนงานกันมากขึ้น รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวของสมาชิกของศูนย์ฯ

8. สำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของสมาชิกศูนย์ฯ รวมทั้งความต้องการของชุมชนนั้นด้วย

การจัดบริการสังคมสงเคราะห์ในศูนย์เยาวชนเพื่อบรรลุความสำเร็จ จึงควรคำนึงถึงการแก้ไข และขจัดปัญหาของเยาวชน, ครอบครัว, กลุ่ม, ชุมชน และสังคม หรือถ้าแก้ไขไม่ได้โดยสิ้นเชิงก็จะพยายามทำให้เบาบางลงอีกประการหนึ่ง คือ ต้องฟื้นฟู สมรรถภาพของเยาวชน, ครอบครัว, ชุมชน และสังคม ให้ดีขึ้น อันจะเป็นการป้องกัน ปัญหาเยาวชนและปัญหาสังคมต่าง ๆ รวมทั้งจะต้องพัฒนา บุคลิกภาพ, สุขภาพจิตและกาย ความสามารถซึ่งแฝงอยู่ของบรรดาเยาวชน, ชุมชน และสังคม ให้เป็นไปในทางดีขึ้น (เรียบเรียงจาก การจัดบริการสังคมสงเคราะห์ในศูนย์เยาวชน โดย ดร. ศรีทัตทิมา พานิชพันธ์ จากหนังสือ การประชาสงเคราะห์, ปีที่ 25 ฉบับที่ 5, โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, พ.ศ. 2523 หน้า 20-26)